

ВЕСЕЛКА

журнал для дітей

The Rainbow
a children's magazine

РІК XXXУ
ЛҮТИЙ 1988
Ч. 2. (397)

ХРЕСТИКІВКА

X . . .	Інакше — сарна
X . . .	Країна в Азії
X . . .	Часто дають до тіста
X . . .	Інакше — плутатар
X . . .	Одна з дочок св. Софії
X . . .	Славний монастир у Греції
X . . .	Гірська доріжка в Карпатах
X . . .	Ім'я пророка
X . . .	Ріка в Україні
X . . .	Частина поля
X . . .	Місцевість на Гуцульщині

Букви на місці хрестиків дадуть назву одного із славних драматичних творів Лесі Українки.

ЗАГАДКОВА КАРТОЧКА

Л И В О Н Ь

Назва частини України, в якій народилася Леся Українка.

ЩО ЦЕ?

Іде, іде віз,
Хоч нема коліс . . .
Із горба без коней лине
І без пари й газоліни
І не авто й не літак,
А снігами мчить так,
Що, як піде викрутасом,
То і цапки стане часом,
А вельможних
Подорожніх
Поскидас в рів, у сніг —
Не на лихо, а на сміх.
Мудреці, не відкладайте,
Що за віз це, відгадайте!

ЗАГАДКА

Який це інженер,
Що взимку мандрує,
На ріках і на потоках
Скрізь мости будує?

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

1. Без вікон, без дверей — повна хата людей.
2. Два кінці, два кільці, посередині цпях.
3. Брат з братом через дорогу живуть, а один одного не бачить.
4. Поле біле, а чорне насіння, хто не вміє, той не посіє.
5. Не їсть, не п'є, а ходить і б'є.
6. Без обручів, без дна, повна бочка вина.

ЩО ЦЕ?

1.

Не риба, а плава на хвилях прозорих,
Як схоче — пірнає глибоко у море.
Він здалека бачить чужі кораблі
Й боронить кордони своєї землі.

Ніна Бурик

ЩО ЦЕ?

2.

Біле поле, чорні квіти,
Люблять їх збирати діти,
Хто квіток тих назбирає,
Той новин багато знає.

Ніна Бурик

ЗАГАДКОВА ВІЗИТІВКА

ДАНКО ШІЛАР

Яка українська установа криється під тим ім'ям та прізвиськом?

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода“ заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Ельмири Геруляк

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription \$8.00 per year, UNA members \$5.00 per year
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ельмира Геруляк — Зимові ігри

КОЛИСЬ ВЕСНОЮ НА ВОЛИНІ

Надворі будилася весна. Сніг уже танув, і на дорозі, що вела крізь село Колодяжне, стояли тут і там великі калюжі. Подекуди земля вже просихала, а при шляху неспішно показувалась перша весняна соковита травичка. Дорогою поміж хатами бігло біляве дівчатко, років може з дванадцять. На ньому по-волинському вишивана сорочка, свитка і спідниця. Бігло воно, уважно оминало калюжі, та все щось стиха собі підспівувало.

Дівчинка добігла до останньої хати, за якою вже починався ліс, густий та дрімучий... Під хатою сиділа старенька бабуся і перебирала якесь сухе зілля.

— А куди це ти, дитино, йдеш? — спитала бабуся.

Дівчатко спинилося, всміхнулося: — До лісу, бабуся.

— До лісу? А ти хіба лісовика чи русалки не боїшся?

— А чого мені боятися? От я читала в книжечці про русалку, то вона зовсім не страшна.

— У книжечці, кажеш? А ти хіба читати вмієш?

— Вмію. А хіба що? Всі ж уміють!

— Дивна ти, дівчино! — здивувалася бабуся.

— Убрана, як усі люди в селі, і по-нашому гово-

риш, а от і читати вмійш. Хто тебе навчив?

— Матуся. Вона і мене і братчика Михайлика навчила, і книжечки нам спроваджує. Батьенько хотів нас у школу віддати, та матуся нас у чужу, московську школу посилати не схотіла.

— То, кажеш, і мати твоя читати вміє? А чия ти будеш? Щось я тебе ні під церквою, ні на вигоні між дівчатами не бачила.

— Бо я лише недавно із Звягеля приїхала. Я — Косачівна, а звуть мене Леся, от там із двору, знаєте, з-за гаю.

— То ти панова* донечка! — здивувалася старенька. — А я й не знала, що з панночкою говориш... Бо як тут пізнати? І одягнена, як усі дівчата, і говориш так, як усі... Я думала, що всі пани, прости Боже, лише по-московському говорять та з-панська носяться...

— Може інші й по-чужому розмовляють, а нам чого своєї рідної мови соромитися? Ми всі вдома лише по-своєму говоримо: і батьенько, і матуся, і Михайлик, і родичі наші Старицькі та Лисенки, і дядько Драгоманів, і тіточка...

Аж тут у дівчини так і стали на очах сльози. Трохи-трохи не розплачеться.

— Чого це ти так посумніла нараз, дитино? Отака веселенька була, мов пташка...

— Бо... бо тіточку москалі на Сибір вивезли за те, що по-нашому говорила, що була українкою. Я її так любила!...

І знову счєнята в Лесі зайшли сльозами, і устенька вона прикусила.

Жаль стало старенькій: — Бог милостив, дитино! І з Сибіру люди вертаються! А от, коли тіточку засудили, то тобі хіба не страшно говорити по-нашому, і вдягатися, та ще, як кажеш, і книжки читати?

Тут Леся мов вогнем спалахнула: — Ой, ні, бабусю! Нізащо в світі своєї мови не покину! Я читала книжечку про відважного лицаря, що його вже з коня скинули, до землі списом прибили, а він ще кликав: „Убий — не здамся!” І писали, як то перших християн на муки посилали, вогнем палили, диким звірям на поталу кидали, а вони таки віри своєї не зрадили. Так і ми ніколи свого не покинемо!

— Що ж, дитино, бачу — ти мудра, на книжках учена та ще й завзята вдалася. Але в ліс таки не йди! Тепер весна — таке там у лісі твориться, що й не здумасш! Небезпечно туди людині тепер заходити!

* Перед першою світовою війною українські селяни називали панами заможних землевласників, що жили по селах у гарних мурованих будинках, „дворах”.

А в Лесі очєнята новим вогником загорілися.

— Що там таке твориться? Розкажіть, бабусю! — почала просити.

— О, багато, багато! Ліс зимові білі шати скидає, у весняні, в зелені вдягається. А з ним і цар його, лісовик, що як ти з ним добра, то й він з тобою добрий. А як розгнівається за щонебудь — горе тобі! З озера, що на полянці, водяник виглядає, а за ним і донечка його, русалка. Вона страх любить затагати в воду рибалок молодих. А до неї заходить той, що греблі рве. Оце він, щоб, хорони Боже, цього року такої потопи не вчинив, як торішньої весни! А з старої верби виходить мавка — там вона всю зиму спала. Приходить до неї перелесник, та такий меткий, такий палкий, як сам вогонь. Його, як розгнівиш, зараз хату запалити може. А потерчата понад болотом вогники палять та людей у трясовиння заманюють. Треба, доню, добре знати, яке зілля з собою носити, щоб у біду не попасти: чи мак-відюк, чи терлич, чи полин...

— А ви, бабусенько, маєте таке зілля? Як же вам його не мати, коли так близько лісу живе-те? Багато його отут довкруги вас на присьбі. Дайте ж мені, рідненька, щоб я теж у лісі хоч русалку, хоч мавочку побачила. Так дуже я їх побачити хотіла б!

Довго-довго просила вона, аж поки бабуся не всміхнулася ласкаво, не вибрала з усього зілля маленького пучечка. Дунула на нього тричі, перехрестила, щось пошептала та й подала Лесі. Вклонилася, подякувала дівчинка, заткнула пучечок за пояс і побігла в ліс.

Не знати, чи бачила вона в лісі мавку, чи ні. Зараз за нею прибіг наймит із двору, бо приїхали дядько Старицький з тіткою, а з ними і посестра Лесі, Людка.

Та, мабуть, мавку вона таки бачила, бо багато років пізніше, як уже виросла, написала про неї. І як чудово написала в „Лісовій пісні”!

І про лицарів писала, і про перших християн, і про всіх, що за правду з неправдою боролися. Бо маленька Леся — це була велика наша письменниця Леся Українка.

Контрольні питання:

1. Де прожила Леся Українка дитячі роки і чия вона була дочка?
2. Яке було її справжнє прізвище?
3. З якими заслуженими для України родинами була Леся пов'язана?
4. Яких лісових духів створили в своїй поетичній уяві українські селяни?

ЗАВІРЮХА

Завірюха крутить, вие:
„Гу-гу-гу-гу! гу-гу-гу!”
Дід Мороз тріщить за нею:
„Ще зав'язнеш у снігу!

„Нащо стільки насипаєш?
Нащо крутиш і метеш?
Де, кого мені морозиш? —
Тут ніяк не розбереш!”

Завірюха аж гасає,
Заміта поля, стоги,
Над річками, над струмками
Сніг — по самі береги!

Дід Мороз махнув рукою:
„Видно, бабу не спинить!”
І потріскав між кущами
У лісочку відпочить.

СНІГ

Ой, летить сніжок, летить,
Заміта дороги!
Ходять діти по снігу —
Загружають ноги.

„А лопатки наші де?
Нащо їх сховали?
Таж вони якраз на те,
Щоб сніг розгрібали.”

Ой, летить сніжок, летить,
Пада на доріжки,
Та не глибоко тепер —
Не загрузнуть ніжки!

ЛИСТ НА СНІГУ

(Ілюстрація Н. Мриц)

Риски,
хрестини,
крапки —
по снігу
на стежці
скраю,
Розумію ці рядки,
дуже радо їх читаю.
Це мені листа прислали
добрі друзі горобці,
тут подяку написали
за шкуринку та крупці.

Л. Гада й

Шкуринка — верхня тверда верства хліба (crust); крупці — здрібніла назва від крупа або крупи (peeled grains).

ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ УКРАЇНИ

Прийняття християнської віри нашими предками в 988 році, це важлива історична подія.

Християнську віру завів в Україні великий київський князь Володимир і за те визнано його святим. В Україні вже раніше було чимало християн, головню в південній частині держави над Чорним морем. Перекази згадують, що св. апостол Андрей незабаром після Господнього Вознесіння перебував на землях України і проповідував Христову науку. Він предсказав, де буде збудований Київ, столиця України.

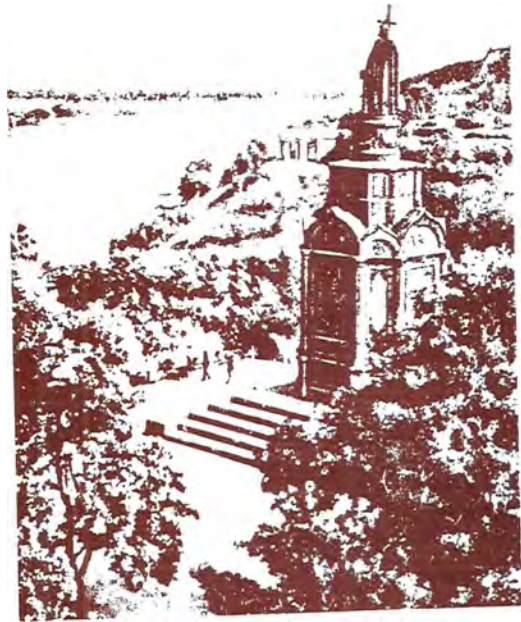
Княгиня Ольга, бабуня князя Володимира, теж признана святою, була християнкою. Мала свого священника-сповідника й місіонера о. Адельберта з Німеччини. В Києві ще перед хрищення нашої батьківщини була церква св. Іллі.

Володимир Великий, сівши на київський престіл, був поганином. Він поклонявся ідолам — Перунові, Велесові, Стрибогові, Дажбогові, Хорсові та іншим меншим божкам і богиням. Але князь зрозумів, що ідоли, це тільки божки, зроблені людськими руками з каменя чи дерева та прикрашені золотом і сріблом. Люди приносять їм жертви, але ці ідоли не мають ніякої сили керувати світом.

Князь Володимир почав просліджувати різні віровизнання — мохаммедан, ізраїльтян, християн. Він скликав дорадників і запитав про їхню думку, яку віру завести в Україні. Вони порадили князеві вислати послів до різних країн, що вірять в одного Бога, щоб наочно переконалися, котра віра найкраща. Володимир послушав ради. Коли послі повернулися до Києва, сказали князеві, що найкращою вірою є грецька, тобто християнська у східньому (візантійському) обряді. Володимир Великий охрестився сам і вирішив охрестити все населення своєї держави.

Як оповідає літописець, князь велів скинути ідолів, порубати і спалити їх подобу, а головню ідола Перуна наказав прив'язати до кінського хвоста і втопити в Дніпрі. Тоді наказав, щоб усі мешканці Києва зібралися над Дніпром: „Коли хто не з'явиться, бідний, чи багатий, ворогом мені буде” — так записав княжі слова літописець. Люди зійшлися на призначене місце. Прибув і князь в своєму оточенні, прибули і священники в Греції. Люди ввійшли в воду, дорослі по шию, молодші по груди при березі ріки, малих дітей батьки тримали на руках. Священники на березі відправляли молебень і читали молитви. Про цю подію літопис каже: „І радий був Володимир, що пізнав Бога”.

Після хрищення в Києві християнська віра поширилася по всій Україні. Нова віра приймалася

Пам'ятник Великому Князеві України
св. Володимирові в Києві

поволі, бо люди, привикли до давньої поганської. Ще й досі в українських народних звичаях збереглися деякі залишки давньої віри і наш народ зберігає цю традицію, але вже в християнському дусі. Великою перешкодою в поширенні християнської віри був брак священників. Але незабаром висвячено місцевих духовників і вони стали навчати людей правдивої віри. З прийняттям християнства почали будувати в Україні церкви, спочатку в містах, а потім по селах. Така Христова наука закріпилася в Україні.

Тепер московські комуністи-безбожники переслідують віруючих людей, закривають і нищать церкви й монастирі, або перемінюють їх на музеї, магазини, шпихлірі. Священників арештовують і вивозять на Сибір до концентраційних таборів, або засуджують на тяжкі роботи. Так само роблять з іншими віруючими українцями. Але ніякі переслідування не вирвуть віри в Бога з сердець українських людей.

Ієрархія наших Церков у вільному світі робить приготування до відзначення Тисячоліття Хрищення України, бо завдяки цій події Україна стала не лише християнською країною, але поширилася в ній культура, наука, мистецтво та національно-державницька свідомість.

КНЯГИНЯ ОЛЬГА

У Києві, на княжому престолі
Руси-Вкраїни, прадідів землі,
Княгиня Ольга, повна сили волі,
Виводить край з усобиць та імлі.

Смерть князя-мужа Ольга відомстила,
Кермо державне владно узяла,
Їй віра світла серце запалила, —
Княгиня християнство прийняла.

Поганські ідоли, традиції, звичаї
Були у русичів у давніх тих часах,
А Ольга-християнка світлом сяє,
Поганства відганяє темний страх.

Княгиня зрушує дикунські забобони,
Добро людей — турбота їй одна,
Встановлює порядок і закони,
В один народ єднає племена.

Панує на Русі добро, і мир, і спокій,
Росте мережа сіл і міст нових,
І княжить Ольга довгих двадцять років —
Їй шана скрізь і у краях чужих.

За всіх мурдіша, мати Святослава,
Десяткам поколінь лишає гідний слід —
Як схоронити батьківську державу
В тяжкі часи пізніших літ.

Тисячоліття йде та віра навгасима
Й Святої Ольги невмирущий дух
Витає над Землею Рідною незримо,
Скріплює проти гнету і наруг.

Ясна володарка Руси-держави,
Що перша віру прийняла Христа,
Живе в серцях для України слави,
Княгиня Ольга, мудра і свята.

Усобиці — спори поміж князями за владу, або за князівства;
ідоли, — кумирі, зображення поганських божків (idol, fetish);
забобон — пересуд (неоправдана віра в таємні вищі сили
(superstition); мережа, — сітка (net); незримий, — невидимий
(invisible); наруга, — насміх, приниження (mockery); витати —
ширяться, кружляти в повітрі (to soar, to float in air); не плутати з
вітати — поздоровляти (to welcome, to greet).

Тамара СИДОРЯК

ТИСЯЧОЛІТТЯ

На високій кручі, в Києві-столиці,
Над Дніпром широким пам'ятник стоїть;
Це князь Володимир із хрестом в правиці
З берега крутого нас благословить.

Віки пролетіли від тої події,
Як в Дніпрі-Славуті він свій люд христив.
Тисяча вже років довгих проминуло,
А народ забути того не схотів.

Цю подію, Князю, ми тепер святкуєм,
Славиться навіки хай Твоє ім'я!
У Тисячоліття друге хай мандрує
Русь-Вкраїна наша з вірою в Христа!

ЗАЙЧИК-ЛЕЩЕТАР

По біленькому сніжку
Їде зайчик в козушку —
Із горбка з'їжджає в яр

Славний зайчик-лещетар.
Хто з вас штуку утне,
Зайченятко здожене?

Катерина ПЕРЕЛІСНА

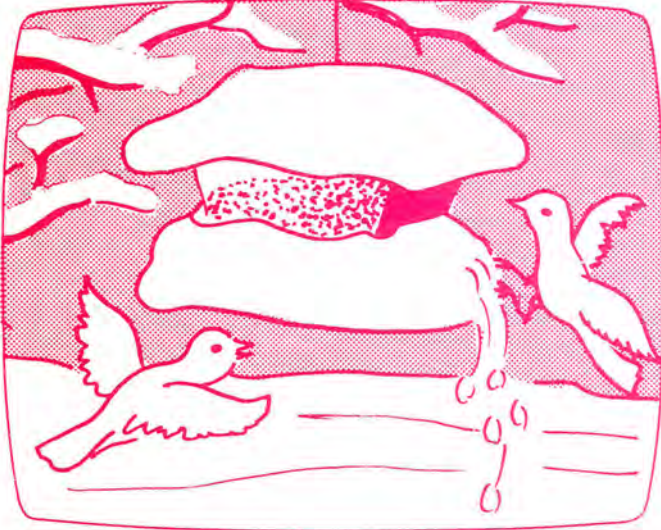
СИНІЧКА

Пінь-пінь-піль! Пінь-пінь-піль!
Скільки снігу скрізь лежить!
Снігу, снігу на гілках —
Не дістать мені комах!
Пінь-пінь-чірр! Пінь-пінь-чірр;
Киньте крихітку у двір,
Я весною ваш садок
Обберу від комашок!

Крихітка — маленький шматочок хліба (a little bit); оббирати — обчищати (to clean out).

ІВАСЬ-МУДРАСЬ

Хуртовина прилетіла —
Попід вікнами шаліла.

З нею — лютий холодище.
Вітер віє, вітер свище.

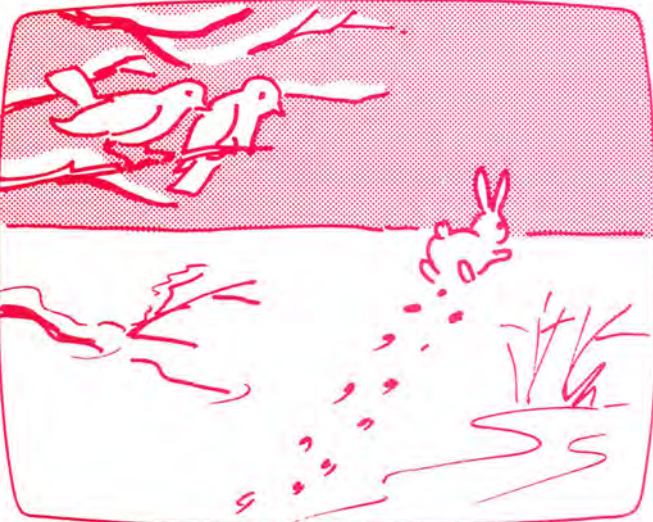
Все надворі засніжило —
Все надворі побіліло.

Хоч уранці й стало тихо,
Та Мороз морозом дихав.

Дихав палко, дихав люто —
Розгулявся місяць лютий.

Все ж, Івась пішов із хати:
Де там що пооглядати.

Бачить: зайчик пробігав —
Слід свій лапками проклав.

Два горобчики малі
Причайлись на гіллі:

Дошкуляє так зима,
Їжі їм ніде нема.

Мислить хлопець: побіжу —
В мамі хліба попрошу,

Принесу їм на обід —
Трошки зменшу я їм бід

В цей холодний лютий час.

Мить! — і з хлібом тут Мудрась!

Хуртовина — сніговія, снігова буря (snowstorm); причаїтися — to hide, to keep quiet; дошкуляти — докучати (to annoy); зменшити бід — допомогти в біді, полегшити біду (to ease misery).

ЯК ДОБРОМИР ВИЗВОЛИВ КНЯЗІВНУ-ПОЛОНЯНКУ

(Казка — Ілюстрації Марти Гулей-Леґецької)

I.

То було-давнім-давно, коли ще Україною правили свої князі. В одному хуторі коло Перемишля жила родина: батько, мати і четверо дітей — хлопців. Як хлопці підрости, каже батько:

— А чим ви хотіли б бути?

Найстарший син відповів:

— Я хотів би бути хліборобом, як ви, тату.

— А я хотів би бути воїном, — каже молодший.

— Я піду до нашого князя за дружинника.

Третій каже:

— Я хотів би бути ремісником — ковалем, бондарем або столярем.

— А чим би ти хотів бути, мій мізинку? — питає батько наймолодшого сина.

Добромир хвилину подумав і каже:

— Хліборобом не буду, бо ви дасте все поле найстаршому братові. У військо не піду, бо там треба проливати кров. Ремісником теж не буду, бо не маю кебети ні до ковальства, ні до бондарства. Я б спершу пішов у світ, роздивився, як живуть люди, а тоді вже вибрав собі якесь зайняття.

— Добре, сину! — каже батько. — Іди в світ, а як вибереш зайняття, то прийди до нас, щоб і ми знали, чим будеш.

Попрощався Добромир з родиною: мамі-татові до ніг упав, братів до грудей притиснув, узяв торбу на плече і пішов. Минув багато сіл і хуторів, розмовляв із людьми, придивлявся, що вони роблять, як живуть, але ніяка праця йому не подобалася.

Врешті зайшов у Карпатські гори, в лісі. Дивиться, на дереві сидить крук, ніби крикає, а ніби по-людському говорить.

— Слухай, пташе! — запитав його Добромир. — Хто тебе навчив по-людському говорити?

А крук відповідає:

— Навчив мене чарівник, що живе недалеко в печері. Як я був поранений в бою з пугачами, то він вилікував мене й навчив говорити, як люди. Якщо не боїшся, як хочеш побачити того дідуся, то я покажу тобі до нього дорогу.

Добромирові було дуже цікаво побачити того дідуся і крук привів його до печери. Дідусь був одягнений, як одягаються бойки: полотняні штани з широким поясом, на сорочці овечий китпар, а на ногах постолі, гостро загнуті догори. Мав довгу білу бороду, мало не до пояса.

— От, — думає Добромир, — чи не міг би я тут чогось мудрого навчитися?

— Чого ти сюди прийшов? — питає чарівник.

— Чи не могли б навчити мене такого зайняття, якого я не бачив досі між людьми? — каже Добромир.

Чарівник зразу не відповів нічого. Дав Добро-

мирові їсти і постелив йому спати на ведмежому кожусі.

— Це мусить бути незвичайний хлопець, — бурмотів до себе чарівник. — Може я відгадаю його долю...

Коли Добромир твердо заснув, чарівник узяв його руки й уважно оглядав долоні. Потім вимовляв якісь чари і так вдивлявся в Добромирове чоло, мов би хотів вичитати всі його думки — злі й добрі. Злі коять людям усякі пакості, а добрі допомагають. Я добрий чарівник. Якщо хочеш, можеш в мене залишитися на науку один рік.

Добромир згодився. І почалась наука.

Ходили вони по полях і лісових галявах, збирали зілля і квіти; з землі викопували коріння, а з дерев стісували кору — це все сушили на сонці. У лісах натрапляли на дивні ягоди. Чарівник варив із них якусь масть.

Деколи чарівник водив Добромира під землю, в печери. Назбиравши трохи сухого, спорохнявілого дерева, що світилося в темноті, вони ходили крутими коридорами. Чарівник час від часу зупинявся, щось вертів у скелі, дивився, приносив. Раз продовбав дірку в щілині скелі, приклав до

неї шийку глиняної пляшки і наповнив її чимось, що неприємно тхнуло. Тоді чарівник міцно заткав дірку довгим чопом і швидко обидва вийшли. Коли були нагорі, чарівник сказав:

— Дивись, хлопче, люди цього не знають. А я навчився, заглядаючи в нутро землі. Ось таке диво поклав сюди Господь. Це „дух землі“.

Викресав вогонь і приклав його до відкоркованої пляшки. З неї в одну мить спалахнуло сине полум'я.

— А тепер ходи, — сказав чарівник, — я покажу тобі як той „дух землі“ проривається з нутра землі наверх.

Вони пішли в широку долину, де колись було велике озеро, а тепер залишилося з нього глибоке болото-багно. Часом це багно ворухилося і то тут, то там вибрискувало вгору, мов водограй. Із цього брудного водограю воняв той самий „дух землі“, але вітер швидко розвівав його по землі.

Раз натрапили на камінь, що блищав мов скло.

— Це блаженний камінь! — сказав чарівник.

В ньому була щілина. Чарівник устроїв туди залізний прут і звідти витекла дивна цілюща вода. Чарівник набирив її долонями до дзбанка, а вдома варив на ній усяку цілющу масть.

У лісі натрапили на скелю, в якій були отвори, наче вікна і двері. Видно, що тут колись жили люди.

— Чи ці стіни мурували мулярі? — запитав Добромир.

— Ні, — відповів чарівник. — Це скеля. Люди власним трудом видовбали в ній кімнати, вікна і

двері.

Так минали дні, тижні й місяці. Добромир навчився багато. Він бачив, що його вчитель був не тільки чарівником, але й знахарем.

Крук, що вмів говорити людською мовою, не раз кудись відлітав і не було його вдома по кілька днів. Вернувшись сідав чарівникові на плече й оповідав йому, що бачив між людьми.

Одного разу сказав йому, що бачив, як велике військо перемиського князя пішло в похід на схід сонця. Крук чув, як князь говорив до воєводи: „Напала на Київ степова орда і хоче його зруйнувати. Великий князь київський розіслав гінців до інших наших князів, щоб прийшли йому з військом на поміч“.

А за деякий час крук приніс нову сумну вістку: король угрів напав несподівано на перемиське князівство. Угорці пограбували села й городи, а потім підступили під сам Перемишль. А там війська мало, бо князь пішов на допомогу Києву.

Зажурився Добромир і каже до чарівника:

— Жаль мені моєї країни і незнаю, що сталося з моєю батьківською хатою, з моєю родиною. Я хотів би піти додому й усе розвідати.

— Іди! — сказав чарівник. — Може й ти будеш там потрібний. Бо ж не дарма я вчив тебе цілий рік.

— Як прийде слушний час, довідаєшся! Я бачив твою долоню, на якій написана твоя доля.

(Продовження буде)

Пояснення на стор. 12-й внизу.

ТАНЦІ

(Ілюстрація Яреми Козака)

Що за шум і смішки
У неділю вранці?
Закружляли мишки
У веселім танці.

Тупу-тупу ніжки —
Веселяться мишки.

Збіглось їх багато —
Повна комірчина.
Чи яке в них свято,
Чи яка причина?

Ні, вони цю залю
Вибрали для балю,
Бо нема загрози
Від ката-пронози.

Через те зеселі
Миші-танцівниці,
Що немає вдома
Навісної киці.

Проноза, пронира, пройда — хитра, проворна, метка людина, або створіння (sly person, old fox); навісний — тут: нелюбий (hateful, odious).

ЯК ДОБРОМИР ВИЗВОЛИВ КНЯЗІВНУ-ПОЛОНЯНКУ

(Пояснення — закінчення зі стор. 11-ої)

Пояснення-словничок: **бондар** — ремісник, який виробляє дерев'яні бочки, бодні, діжі тощо (cooper, hooper); **мізинок**, мізинчик — наймолодша дитина, також — найменший палець (smallest child, finger); **кебета** — здібність, обдарування (talent, ability); **хутір** — hamlet; **крук** — raven; **печера** — cave; **бойко** — назва українського гірського племені, що живе в Карпатах; **киптар** — короткий хутряний безрукавий сердак, який носять карпатські верховинці (short fur coat worn by mountain people);

постоли — взуття з деревного лика або з м'якої шкіри (bast shoes); **чарівник** — sorcerer; **бурмотати** — невиразно говорити (to mutter, murmur); **коїти** — робити, звичайно щось лихе (to make mischievous things); **пакість** — прикрість, клопіт (malice); **тхнути** — мати неприємний запах (to stink); **чп** — дерев'яний корок (wooden plug); **воняти** — to stink; **блаженний** — благословенний, цілющий — healing; **знахар** — quack, witch doctor; **угорці** — мадари (Hungarian, Magyar).

БАБИН НІС

(Ілюстрація Юрія Козака)

Біля ганку під будинком
Стала баба снігова:
Ноги в подраних патинках,
У перуці голова.

Руки в жовтих рукавицях,
На руці ціпок повис.
На плечі присіла киця,
Розглядає бабин ніс.

Ніс — картопелька печена,
Хоч без масла, та дарма!
Киця й витягла, нечема, —
Й носа в баби вже нема!

Патинки — виступці, капці (slippers)
ціпок — костур, кийок (stick, cudgel); не-
чема — нечемна людина або тварина.

ДОБРИЙ СТОРОЖ

(Ілюстрація Ю. Козака)

Темної зимової ночі забіг зайчик з поля в садок.
Знайшов молоде деревце і вже ось-ось хоче обгризати
кору, аж знечев'я...

— О-о! Хтось стоїть там недалеко...

Стоїть білий, капелюх на голові, в руках мітла ве-
лика... Ах! Який же страх!

Злякався зайчик і давай утікати — аж сніг за
ним закурився.

А сніговий дід сміється, аж морквяний ніс йому
трясється:

— Еге ж, таки налякався мене! Добрий садовий
сторож з мене!

В. Д.

Таня ГУК

ЗИМА Й ВЕСНА

Яку то зима нам дає благодать
Дивися із неба метелики летять!

Квітки позамерзли усюди на дворі

Морозець малює по вікнах узори!

Та все це минеться і сніг і зима

І знов усміхнеться до нас всіх весна!

Вогдан ЛЕПКИЙ

СНІЖОК

Мов лебединий пух паде
Дрібний сніжок спроввопа.

Як збудишся — то вже буде
Білесенько доввопа.

ЗАЙЧИК І ВИВІРКА

Зима. Стоять сумні безлисті дерева, тільки зелена ялинка радіє, неначе при мамі маленька дитина. А під тою ялинкою Зайчик має свою хатку.

Невеличка тая хатка, стіни зі снігу, за дах правлять густі гілочки ялинки. Зайчик спить, вирячивши, як звичайно у зайців буває, свої банькаті очі. Холодний вітер туди не добереться, лис туди не загляне, мисливець Зайчика тут не зауважить.

Раз вискочила на ялинку Вивірка й почала гойдатись над Зайчиковою хаткою.

Зайчик вийшов, чомпо вклонився і став просити:

— Люба сестричко! Прошу тебе дуже: перейди на іншу гілочку. Ти гойдаєшся і стрясаєш з гілочки сніг, а він сиплеться мені на шию.

— Не доводь мене до злости! — запищала Вивірочка. — Бачите! Таке куцохвосте, а хоче розпоряджатися в лісі!

Вивірочка почала ще дужче гойдатися та ще й приговорювати:

— Ті-да-да! Ті-да-да!

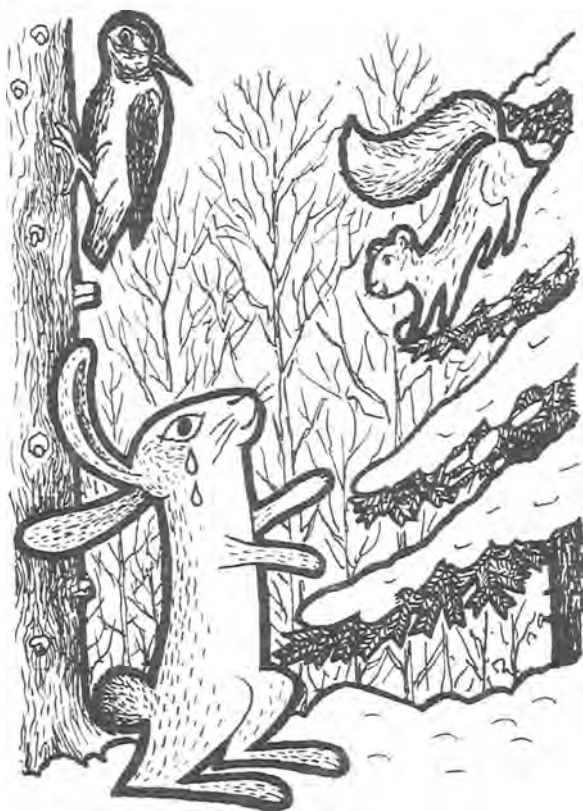
Сніг сипався, сипався, нарешті засипав Зайчикові хатку. Ледве видряпався сердига зо снігу, сів собі на стежці та й заплакав. Аж тут прилетів Зайчиків приятель, Дятель.

— Чого ти плачеш, Зайчику? — спитав Дятель.

— Як мені не плакати? Вивірка засипала снігом хатку!

— Недобра Вивірка! — закричав Дятель. — Я знаю, де її хатка. Наношу їй в дупло трісочок.

Почула те Вивірка, сплигнула з дерева і стала просити:

— Добрий приятелю, Дятлю! Не носи в мое дупло патичків! Де ж я дінусь?

— А ти чому не пожаліла Зайчика?

— Прости мені, Зайчику! Я поможу тобі виносити сніг з хатки і вже тобі більше ніколи не вчиню капости.

Взялися обое за діло. Виносили лапками сніг — і вже хатка чистенька.

Зайчик пішов зараз спати, Вивірка скочила на другу ялинку й весело почала гойдатися:

— Ті-да-да! Ті-да-да!

Задоволений дятель полетів у ліс.

Катерина ПЕРЕЛІСНА

СЕРДИТИЙ ВІТЕР

Ми сніжиночки біленькі,
І мережані й пегкі,
Вітер крутить нас швиденько,
Не пускає у садки.

Тільки пляжемо на квіти
Чи повиснем на гілках,
Налетить він, та сердитий,
І завине нас на дах.

ЧУДЕСНА МАНДРІВКА

Вірш - нещомовка

Хоч Грицькові десять літ,
Він об'їздив цілий світ:
Африку, Бразилію,
Францію, Болівію,
Україну, Пакістан,
Аргентину й Казахстан.

Бачив там він гори й доли,
І моря, ліси і поле,
І ведмедів, борсуків,
Крокодилів і вовків.

Ще були там і верблюди,
І слони, жирафи всюди,
Де Грицько лиш побував,
Звірів він усіх пізнав.

Скрізь Грицько побув в мандрівці,
Хоч сидів весь час... в домівці.

Може кожний з вас спитати,
Як це може так бувати:
В себе вдома щоб сидіть
І об'їздити весь світ?

Гриць в далекій був мандрівці,
Як читав про все у

ЗИМА

Що це віс, свище в полі?
Що вихрять на видноколі? —
Ні стежок, ні доріг...
У саду стрункі тополі
Одягнули білі льолі —
Всюди сніг, всюди сніг...

Чим це вибілена хата,
Вкрита яблуня криселата,
І левада й ставок?...
Це зима іде пухната,
Завірюхами багата,
Сіє-віє сніжок.

Микола Щербак

ЩО ЧИТАТИ?

РОДИНА качуровських

ПРИГОДА ЗБИТОЧНИКА КВАКУНА

Заходом Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді (ОПЛДМ) в серії „Оповідання з природи” вийшла книжечка для дітей молодшого шкільного віку (9-12 року життя) під заголовком „Родина Качуровських”. Це свобідний переказ із французького (авторства Ліди) Лесі Бризгун-Шанті. Книжка має 20 сторінок великого формату (11" x 8½"). Обкладинку й вісім текстових ілюстрацій та кінцівку на задній сторінці обкладинки виконав Віталій Литвин.

Змістом цього оповідання є історія життя родини диких качок і їх пташиного оточення на водах, порослих комишами, осокою й очеретами та водяними рослинами. Історійка охоплює життя качиної сім'ї — качуратата, качки-мами та восьмеро каченят від часу їх вилуплення з яєць аж до дорослого віку й відлету в ірій.

Героєм цієї сім'ї є збиточний качурик Квакун, який через цікавість, самостійність і неслухняність пережив небезпечні пригоди. А які це були пригоди, треба прочитати цілу книжку.

Книжку ціною 6 дол. замовляти: Children's Care Group, 16 Rivercrest Rd., Toronto, Ont. M6S 4H3, Canada.

СОНІВАСЯ

Приснився Івасеві смачний борщик, та не міг він його їсти, бо не мав ложки. На другий день, поки Івась ліг спати, сховав ложку під подушку. Та цієї ночі борщик йому не приснився...

ВЕСЕЛИК-ЛЯСЬ

Гей, мисливці в ліс ідуть,
У снігах шукають путь

По слідах звірячих ніг
У заметах снігових.

Скоростріли в них — рушниці,
Бережіться звірі й птиці!

Постріл в лісі вже лунає,
Зайчик Яць чимдуж тікає,

Мчить і лис, а слід хвостом
Заміта, як помелом.

Крик зчинили горобці:
— Утікайте! Йдуть стрільці!...

Лясь-Веселик глип! із хати:
— Треба звірів рятувати,

В небезпеці — є у мене
Голосна моя сирена!...

Як сирена та завила, —
Все у лісі сполошила,

Налякались і мисливці,
Боязливі, наче вівці,

Утікали — хто куди,
Вітер скрив усі сліди...

Все скінчилось, друзі милі, —
Звірі всі живі і цілі!

Мисливець, — ловець (hunter); замет — сніговий насип (snow-drift); мчати — швидко посуватися, бігти, летіти (to rush, to speed); глип — швидко поглянути (to look in glance).